การพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ประเภทธุรกิจบริการในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Digital Competency Development among Professional Accountants and Its Effects on Accounting Operational Efficiency in Service-Based Small and Medium Enterprises in Bangkok and the Metropolitan Area

[1]เกษสุดา กลิ่นภุมเรศ และ [2]อุดม สมบูรณ์ผล

[1]Ketsuda Klinphumaret, and [2]Udom Somboonpol

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: [1]dr.kate1969@gmail.com, [2]udom.so@western.ac.th

Received March 25, 2026; **Revised** May 18, 2026; **Accepted** May 25, 2026

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยผสานวิธีนี้เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพ และสมรรถนะส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในธุรกิจ SMEs ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีพร้อมเสนอแนะรูปแบบพัฒนา ภาคปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 386 คน (สูตร Taro Yamane, ประชากร 10,947 คน) ด้วยวิธีสุ่มแบบสะดวกและลูกโซ่ วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา สหสัมพันธ์พหุคูณ และการถดถอยพหุคูณ ส่วนภาคคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 15 คน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงอธิบาย ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบ 10 ตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญสถิติ ได้แก่ สมรรถนะส่วนบุคคลด้านการบริหารองค์กร (b=0.433, p<0.001) และทักษะทางปัญญา (b=0.343, p<0.001) สมรรถนะดิจิทัลด้านการสื่อสาร (b=0.382, p<0.001) การวิเคราะห์ข้อมูล (b=0.254, p<0.001) การจัดการข้อมูล (b=0.250, p<0.001) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (b=0.106, p=0.031) และการคิดสร้างสรรค์สู่นวัตกรรม (b=0.076, p=0.023) และสมรรถนะวิชาชีพด้านความเที่ยงธรรม (b=0.379, p<0.001) ความโปร่งใส (b=0.259, p<0.001) และความซื่อสัตย์สุจริต (b=0.245, p<0.001) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยืนยันว่านักบัญชียุคดิจิทัลต้องบูรณาการสมรรถนะองค์รวมทั้ง 3 ด้าน โดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และระบบบัญชีบนคลาวด์เป็นผู้ช่วยปฏิบัติงานควบคู่กับการยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพ และใช้ทักษะ

การสื่อสารเชิงกลยุทธ์เพื่อแปลงข้อมูลเป็นรายงานที่มีคุณค่าเชิงบริหาร อันจะช่วยยกระดับบทบาทสู่การเป็นที่ปรึกษาทางธุรกิจ และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีให้เท่าทันพลวัตของธุรกิจ

คำสำคัญ: สมรรถนะด้านดิจิทัล; ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี; ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี; ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

This mixed-methods study examined the digital, professional, and personal competencies of SME accounting professionals influencing accounting operational efficiency and proposed a development model. Quantitatively, 386 respondents were surveyed (determined by the Taro Yamane formula, N=10,947) via convenience and snowball sampling. Data were analyzed using descriptive statistics, multiple correlation, and multiple regression analysis. Qualitatively, data were collected from 15 key informants using explanatory content analysis. Quantitative results identified 10 variables with a significant positive influence: organizational management (b=0.433, p<.001), cognitive skills (b=0.343, p<.001), communication (b=0.382, p<.001), data analysis (b=0.254, p<.001), data management (b=0.250, p<.001), digital application (b=0.106, p=.031), creative thinking (b=0.076, p=.023), objectivity (b=0.379, p<.001), transparency (b=0.259, p<.001), and integrity (b=0.245, p<.001). Qualitative findings confirmed that digital-era accountants must holistically integrate these competencies. By leveraging AI and cloud accounting as assistants, alongside professional ethics and strategic communication to transform data into high-value management reports, accountants can elevate their role to business advisors and enhance efficiency within shifting business dynamics.

Keywords: Digital Competency; Accounting Professionals; Accounting Operational Efficiency; Small and Medium-Sized Enterprises

บทนำ

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะธุรกิจบริการซึ่งมีสัดส่วน GDP สูงถึงร้อยละ 43.6 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2567) อย่างไรก็ตาม กลุ่มธุรกิจนี้ยังเผชิญปัญหาด้านระบบบัญชีต้นทุนและการรั่วไหลของกิจการ โดยธนาคารแห่งประเทศไทย (2562) ระบุว่ามีความเสี่ยงจากการพึ่งพาแรงงานสูง (ร้อยละ 60) และเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ยากเนื่องจากบัญชีรายรับรายจ่ายขาดความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ มาตรฐานการควบคุม และการบูรณาการระบบงาน (สำนักงาน

พัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2566) ปัญหาเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาระบบบัญชีและรายงานทางการเงินให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล

ด้านวิชาชีพบัญชี ปัจจุบันมีผู้ประกอบวิชาชีพทั่วประเทศ 74,283 คน (กองกำกับบัญชีธุรกิจ, 2567) ซึ่งประกอบด้วยแรงงานต่างวัย ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างกลุ่มอาวุโสที่มีประสบการณ์แต่ปรับตัวด้านดิจิทัลได้ยากกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีทักษะดิจิทัลสูงแต่ยังขาดประสบการณ์ปฏิบัติ (ชาคริยา ปรีเปรม และ ดารณี เอื้อชนะจิต, 2566) การปฏิบัติงานในรูปแบบเดิมยังมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยี ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการเกษียณก่อนกำหนดโดยไม่มีความพร้อมทางการเงิน แม้วิชาชีพนี้จะไม่มีเพดานอายุงานก็ตาม

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาแบบองค์รวม ครอบคลุมสมรรถนะด้านดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพ และสมรรถนะส่วนบุคคล ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี เพื่อนำไปสู่รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสมและเอื้อต่อความยั่งยืนทางธุรกิจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี และสมรรถนะส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ประเภทธุรกิจบริการ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

2. เพื่อให้ข้อเสนอแนะการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะด้านดิจิทัล

Boyatzis (1982) อธิบายว่า สมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวบุคคล ประกอบด้วย แรงจูงใจ อุปนิสัย ภาพลักษณ์ภายใน บทบาททางสังคม ความรู้ และทักษะ ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการในการปฏิบัติงาน สำหรับสมรรถนะด้านดิจิทัล หมายถึง ความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และการปรับตัวต่อพลวัตของโลกดิจิทัล (Satjawisate et al., 2025) การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลทำให้งานบัญชีปรับสู่ระบบอัตโนมัติและประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการประมวลผลข้อมูล ลดความซ้ำซ้อน และลดข้อผิดพลาด แต่ยังไม่สามารถใช้ทดแทนวิจารณญาณทางวิชาชีพในการสรุปข้อมูลทางการเงินเชิงลึกได้ (Grosu et al., 2023) และควรใช้ระบบบัญชีบนคลาวด์ (Cloud Accounting) ในการบันทึกและเข้าถึงฐานข้อมูลเดียวกัน เพิ่มความโปร่งใส สามารถบูรณาการร่วมกับปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อประมวลผลข้อมูลขั้นสูงได้ (Oyewobi & Adeyemi, 2024)

นภาศิริ เล็ดรอด และ อุดม สมบูรณ์ผล (2567) กล่าวว่า ทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะทางปัญญา เน้นการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ทักษะการจัดการตนเอง เน้นความรับผิดชอบ และทักษะการจัดการองค์กร เน้นการบริหารเวลา งานวิจัยที่ผ่านมามีการศึกษาทักษะด้านสารสนเทศแบบแยกส่วนจากทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต แม้ว่าทักษะเหล่านี้ส่งผลต่อการใช้วิจารณญาณทางวิชาชีพในการควบคุมเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามกรอบแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555) เพื่อให้ตัวแปรครอบคลุมบริบทงานบัญชียุคดิจิทัล โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ คือ การคิดเชิงนวัตกรรมและการแก้ปัญหา ทักษะด้านสารสนเทศ คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และทักษะชีวิต คือ ความยืดหยุ่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี หมายถึง หลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติงาน (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2567: International Federation of Accountants, 2025) ครอบคลุมองค์ประกอบด้านความรู้ ค่านิยมทางวิชาชีพ และจรรยาบรรณ โดยต้องยึดหลักการตามข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2567 ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรม ความระมัดระวังรอบคอบ การรักษาความลับ พฤติกรรมทางวิชาชีพ และความโปร่งใส นอกจากนี้ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สอดคล้องกับ สิริพร กรรณศร และ ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล (2564) พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีมุมมองต่อความสามารถในการปฏิบัติตามหลักพื้นฐานจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ครอบคลุมหลักการด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความเที่ยงธรรมและความเป็นอิสระ ด้านความรู้ความสามารถ ความเอาใจใส่ และการรักษามาตรฐานในการปฏิบัติงาน ด้านการรักษาความลับ และด้านความโปร่งใส

สอดคล้องกับ ดลฤดี ใต้เวชศาสตร์ (2560) กล่าวว่า ความโปร่งใสทำให้สามารถตรวจสอบได้และความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานโดยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการแข่งขันของธุรกิจ นอกจากนี้ Satjawisate et al. (2025) กล่าวว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรใช้ดุลยพินิจทางวิชาชีพโดยปราศจากอคติ และไม่ทำให้เกิดอิทธิพลอันเกินควร จากงานวิจัยที่ผ่านมายังคงพบช่องว่างของความรู้ในการประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพตามกรอบมาตรฐานเดิม แยกส่วนจากบริบทการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล การวิจัยครั้งนี้จึงเข้ามาบูรณาการกรอบสมรรถนะเดิมร่วมกับสมรรถนะด้านดิจิทัลเพื่อศึกษาประเด็นการกำกับ ควบคุม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะส่วนบุคคล

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants, 2025) กำหนดสมรรถนะส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไว้ 4 ด้านหลัก ได้แก่ ทักษะทางปัญญา หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร หมายถึง การเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการบริหาร

จัดการตนเอง หมายถึง ความรับผิดชอบส่วนบุคคลที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพงาน และทักษะการบริหารจัดการธุรกิจและองค์กร หมายถึง ความสามารถในการวางแผนและปฏิบัติงานให้เกิดผลลัพธ์ที่เหมาะสมภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ทั้งนี้ ปรัชญา วงศ์วารี (2566) กล่าวว่า การมีสมรรถนะส่วนบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะการบริหารจัดการธุรกิจและองค์กร ทำให้สามารถขยายบทบาทจากการเป็นผู้บันทึกบัญชีแบบเดิมไปสู่การเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน

สอดคล้องกับ Gusc et al. (2022) กล่าวว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีนับเป็นพันธมิตรทางธุรกิจที่มีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด นำมาซึ่งการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และผลงานสูงกว่ามาตรฐานจนนำไปสู่ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของรายงานทางการเงิน งานวิจัยด้านสมรรถนะส่วนบุคคลในอดีตมุ่งเน้นการศึกษาสภาพแวดล้อมการทำงานแบบดั้งเดิม ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาสมรรถนะส่วนบุคคลภายใต้บริบทบัญชีดิจิทัล เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีให้พร้อมทำหน้าที่เป็นคู่คิดทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

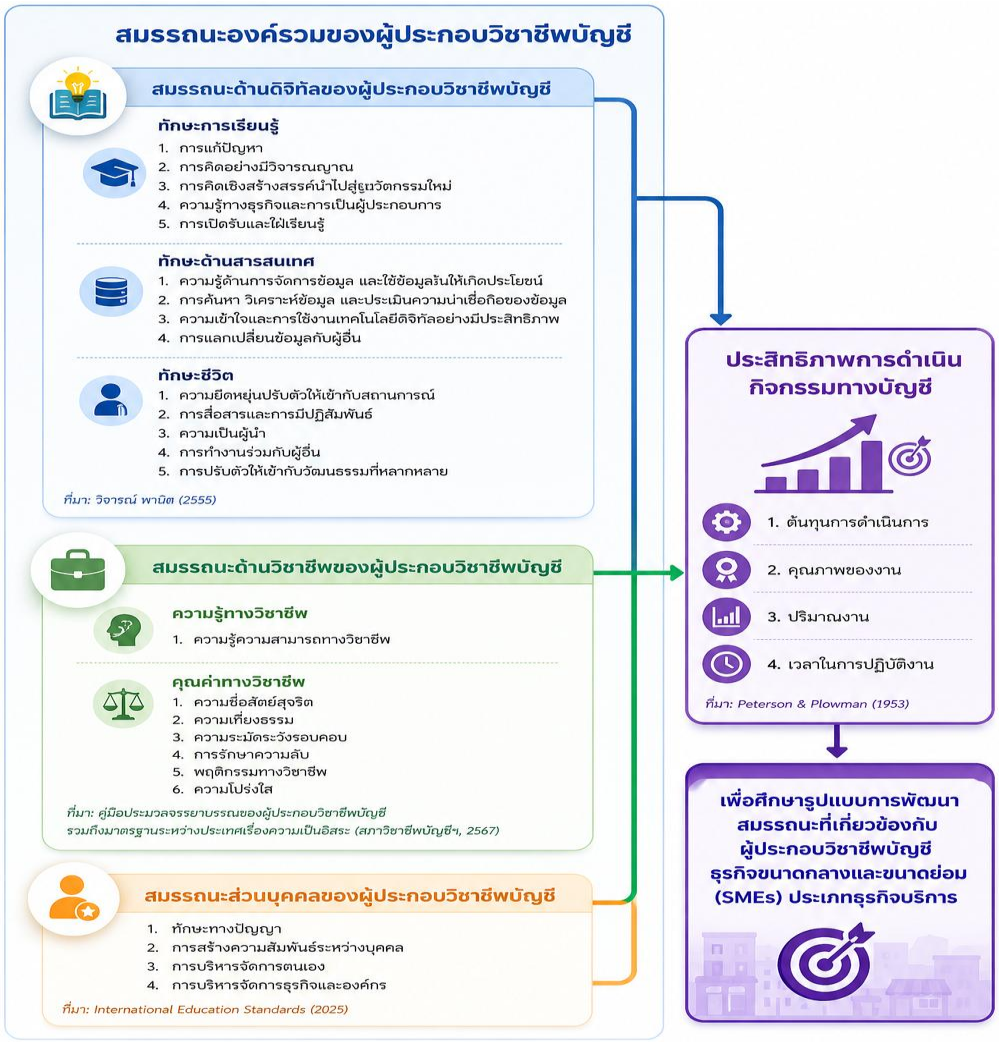
กิจกรรมหลักของวิชาชีพบัญชี ได้แก่ 1) การทำบัญชี เน้นความถูกต้องของข้อมูลตามหลักการบัญชี 2) การให้ข้อมูลทางการเงิน นำตัวเลขมาวิเคราะห์ด้านการเงินเพื่อสื่อสารกับผู้ใช้ข้อมูล ทั้งนี้ประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมและการรายงานทางการเงิน ประกอบด้วย ความตรงต่อเวลา ความถูกต้องแม่นยำ และความโปร่งใสตรวจสอบได้ (ดลฤดี ใต้เวชศาสตร์, 2560) โดยผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูล รวบรวม ประมวลผลข้อมูลทางการเงิน ประเมินความเสี่ยง ค้นหาโอกาส รอยรั่ว และกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารจัดการทางการเงินให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2567) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการบัญชีทำให้บทบาทของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมุ่งสู่การเป็นฝ่ายสนับสนุนเชิงกลยุทธ์

สำหรับประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีตามกรอบทฤษฎีด้านการบริหารจัดการองค์กรเพื่อวัดความสำเร็จในกระบวนการทำงานอย่างแพร่หลาย โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้านหลัก (Petersen & Plowman, 1953; สุจิรา สาหา, 2564) ได้แก่ ต้นทุนการดำเนินการ หมายถึง การบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนขององค์กร คุณภาพของงาน หมายถึง ความแม่นยำถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและการตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปริมาณงาน หมายถึง การผลิตผลงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดและมีปริมาณงานที่เหมาะสม และเวลาในการดำเนินงาน หมายถึง การใช้เวลาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรและความได้เปรียบในการแข่งขัน จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มุ่งเน้นประสิทธิภาพกิจกรรมทางบัญชีตามกรอบดั้งเดิมโดยขาดการศึกษาเชื่อมโยงกระบวนการทางบัญชีเมื่อเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล

หรือยังศึกษาผลกระทบจากเทคโนโลยีดิจิทัลแบบแยกส่วน การวิจัยครั้งนี้จึงวางแนวทางในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สะท้อนประสิทธิภาพกิจกรรมทางบัญชียุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสานวิธี โดยกำหนดให้สมรรถนะด้านดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี และสมรรถนะส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เป็นตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีขององค์กรธุรกิจ ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรตามของการวิจัย ดังแสดงในภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

H1: สมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ประเภทธุรกิจบริการ มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

H2: สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชีของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ประเภทธุรกิจบริการ มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

H3: สมรรถนะด้านส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ประเภทธุรกิจบริการ มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีใน SMEs ประเภทธุรกิจบริการในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประชากรอ้างอิงจากทะเบียนสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 74,283 คน (กองกำกับบัญชีธุรกิจ, 2567) คำนวณกลุ่มตัวอย่าง 386 คน ด้วยสูตร Yamane (1967) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสะดวกและแบบลูกโซ่ โดยกระจายให้ครอบคลุมลักษณะประชากรที่หลากหลาย ตามอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน รายได้ ประสบการณ์การทำงานและชั่วโมงการเข้าอบรมวิชาชีพ เพื่อลดความเอนเอียงของตัวอย่าง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยข้อคำถามด้านข้อมูลส่วนบุคคล สมรรถนะด้านดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี สมรรถนะส่วนบุคคล และประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี ใช้มาตราส่วน 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และทดสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบ Enter เพื่อทดสอบสมมติฐานและประเมินอิทธิพลของสมรรถนะแต่ละด้านต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการบันทึกภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 15 คน คัดเลือกแบบเจาะจงโดยต้องมีประสบการณ์ในวิชาชีพบัญชีหรือ SMEs ไม่น้อยกว่า 5 ปี ครอบคลุมทั้งผู้มีประสบการณ์ระดับต้น (5–10 ปี) กลาง (10–15 ปี) และสูง (มากกว่า 15 ปี) ดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ กำกับดูแล หรือใช้ประโยชน์จากข้อมูลและรายงานทางการเงิน เช่น พนักงานบัญชี ผู้จัดการฝ่ายบัญชี ผู้อำนวยการ

ฝ่ายบัญชี อาจารย์ด้านการบัญชี นักวิชาการด้านธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) หรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และยินยอมให้ข้อมูลเชิงลึก โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีใน SMEs นักวิชาการด้านการบัญชีและ SMEs และผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ข้อมูลวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและบูรณาการกับผลเชิงปริมาณด้วยการตรวจสอบสามเส้า เพื่อลดอคติและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีช่วงอายุหลากหลาย จำนวนสูงสุดอายุมากกว่า 45 ปี (ร้อยละ 32.90) รองลงมาคืออายุน้อยกว่า 35 ปี (ร้อยละ 32.64) อายุ 41–45 ปี (ร้อยละ 23.58) และ 36–40 ปี (ร้อยละ 10.88) เมื่อจัดตามเจเนอเรชั่น กลุ่มอายุน้อยกว่า 35 ปีอยู่ในกลุ่ม Gen Y ตอนปลายถึง Gen Z ส่วนกลุ่มอายุมากกว่า 35 ปีอยู่ใน Gen X และ Baby Boomer

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1:

สมรรถนะด้านดิจิทัล

ผลเชิงปริมาณ ตัวแบบการถดถอยเชิงพหุคูณที่อธิบายคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีด้วยสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อสมมติของตัวแบบ พบว่าไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) พิจารณาจากค่า Variance Inflation Factors ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 1.049 – 2.282 ไม่เกิดปัญหาเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนสุ่มของตัวแบบที่ไม่เป็นอิสระกัน จากค่า Durbin–Watson = 2.101 ตัวแบบอธิบายความผันแปรของคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีด้วยตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($F = 21.975$, $p < 0.001$. $R^2 = 0.453$)

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายตัวแปร พบว่า กลุ่มทักษะการเรียนรู้ ได้แก่ การคิดเชิงสร้างสรรค์นำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ($b=0.076$, $p=0.023$) กลุ่มทักษะด้านสารสนเทศ ได้แก่ ความรู้ด้านการจัดการและใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์ ($b=0.250$, $p < 0.001$) การค้นหาวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ($b=0.254$, $p < 0.001$) ความเข้าใจและการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ($b= 0.106$, $p=0.031$) และกลุ่มทักษะชีวิต ได้แก่ ทักษะการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ ($b=0.382$, $p < 0.001$) เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

ส่วนตัวแปรอื่นในกลุ่มทักษะการเรียนรู้ ได้แก่ การแก้ปัญหา ($p=0.920$) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($p=0.939$) ความรู้ทางธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ($p=0.472$) การเปิดรับและใฝ่เรียนรู้ ($p=0.970$) กลุ่มทักษะด้านสารสนเทศ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้อื่น ($p=0.615$) กลุ่มทักษะชีวิต ได้แก่ ความยืดหยุ่นปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ($p=0.991$) ความเป็นผู้นำ ($p=0.904$) การทำงานร่วมกับผู้อื่น ($p=0.180$) การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่หลากหลาย ($p=0.420$) ยังไม่พบว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

ผลเชิงคุณภาพและการผสานผล พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมจะได้รับความเชื่อมั่นจากลูกค้า ลดความขัดแย้ง และลดภาระงานประจำในการจัดการข้อมูลและเอกสารที่ซ้ำซ้อน ช่วยป้องกันความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน แม้จะมีการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้มากขึ้น แต่ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่าปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังไม่สามารถทดแทนประสบการณ์และวิจารณญาณทางวิชาชีพบัญชีได้ทั้งหมด สมรรถนะด้านดิจิทัลจึงเป็นตัวเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสร้างคุณค่าเพิ่มและยกระดับประสิทธิภาพงานบัญชี

สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี

ผลเชิงปริมาณ ตัวแบบการถดถอยเชิงพหุคูณที่อธิบายคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีด้วยสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชีของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อสมมติของตัวแบบ พบว่าไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) พิจารณาจากค่า Variance Inflation Factors ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 1.407 – 2.259 ไม่เกิดปัญหาเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนสุ่มของตัวแบบที่ไม่เป็นอิสระกัน จากค่า Durbin–Watson = 2.098 ตัวแบบอธิบายความผันแปรของคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีด้วยตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($F = 41.309$, $p < 0.001$. $R^2 = 0.433$)

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายตัวแปร พบว่า กลุ่มคุณค่าทางวิชาชีพ ได้แก่ ความเที่ยงธรรม ($b=0.379$, $p < 0.001$) ความโปร่งใส ($b=0.259$, $p < 0.001$) และความซื่อสัตย์สุจริต ($b=0.245$, $p < 0.001$) เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

ส่วนตัวแปรอื่นในกลุ่มนี้ ได้แก่ ความระมัดระวังรอบคอบ ($p=0.204$) การรักษาความลับ ($p=0.477$) พฤติกรรมทางวิชาชีพ ($p=0.824$) ส่วนกลุ่มความรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ ($p=0.944$) ยังไม่พบว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

ผลเชิงคุณภาพและการผสานผล พบว่า สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชีหรือจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความสำคัญต่อความยั่งยืนขององค์กร เนื่องจากทำให้สามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็นลูกค้า นักลงทุน สถาบันการเงิน หรือหน่วยงานกำกับดูแล รวมถึงเอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งทุนในระยะยาวสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งอาศัยความเชื่อมั่นและการเข้าถึงทุนเป็นปัจจัยสำคัญของธุรกิจที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร

สมรรถนะส่วนบุคคล

ผลเชิงปริมาณ ตัวแบบการถดถอยเชิงพหุคูณที่อธิบายคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีด้วยสมรรถนะส่วนบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อสมมติของตัวแบบ พบว่าไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) พิจารณาจากค่า Variance Inflation Factors ที่มีค่าอยู่ระหว่าง 1.411– 1.844 ไม่เกิดปัญหาเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนสุ่มของตัวแบบที่ไม่เป็นอิสระกัน จากค่า Durbin–Watson = 1.920 ตัวแบบอธิบายความผันแปรของ

คะแนนประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีด้วยตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($F = 63.903$, $p < 0.001$. $R^2 = 0.402$)

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายตัวแปร พบว่า ทักษะทางปัญญา ($b=0.343$, $p < 0.001$) การบริหารจัดการธุรกิจและองค์กร ($b=0.433$, $p < 0.001$) เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

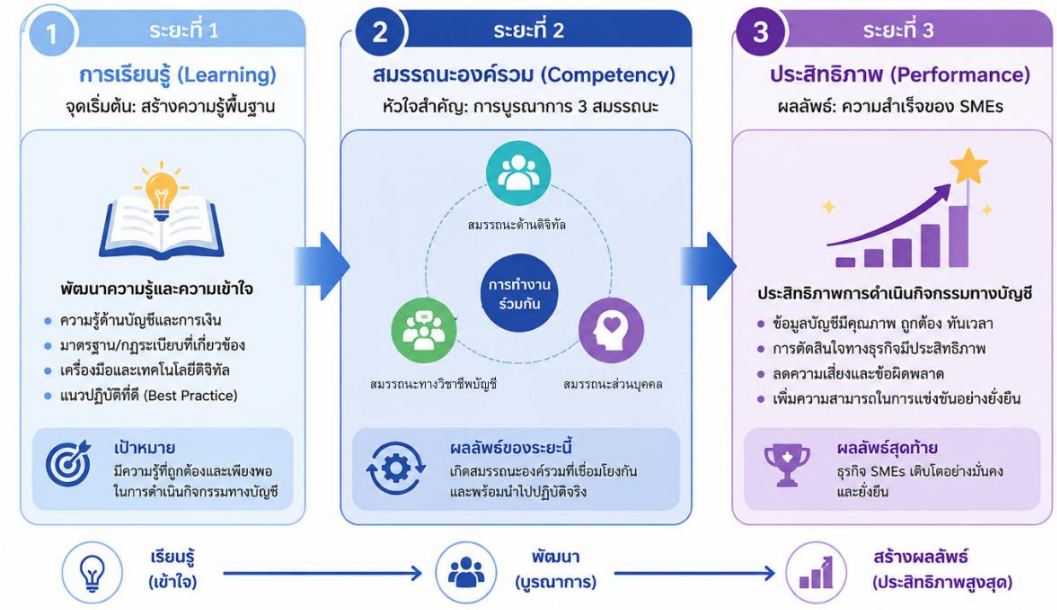
ส่วนตัวแปรอื่นในกลุ่มนี้ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($p=0.802$) และการบริหารจัดการตนเอง ($p=0.339$) ยังไม่พบว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

ผลเชิงปริมาณ–คุณภาพ (สังเคราะห์ร่วม) ผลการวิจัยสะท้อนตรงกันทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพว่า การฝึกอบรมและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับสมรรถนะด้านดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพ และสมรรถนะส่วนบุคคล ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทั้งการควบคุมต้นทุน เพิ่มคุณภาพงาน และบริหารเวลาได้ตามที่กำหนด ทำให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อเทคโนโลยี กฎระเบียบใหม่ ๆ และเสริมสร้างภาพลักษณ์ความเป็นมืออาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2: รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ

ผลเชิงปริมาณ–คุณภาพ (สังเคราะห์ร่วม) ผลการวิจัยสะท้อนตรงกันทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพว่า การฝึกอบรมและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญในการยกระดับสมรรถนะด้านดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพ และสมรรถนะส่วนบุคคล ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ทั้งการควบคุมต้นทุน เพิ่มคุณภาพงาน และบริหารเวลาได้ตามที่กำหนด ทำให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อเทคโนโลยี กฎระเบียบใหม่ ๆ และเสริมสร้างภาพลักษณ์ความเป็นมืออาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยเชิงผสานวิธี ผู้วิจัยได้นำเสนอลำดับการพัฒนาสมรรถนะแบบองค์รวม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ลำดับการพัฒนาสมรรถนะแบบองค์รวมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี

การพัฒนาสมรรถนะแบบองค์รวมสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1. ระยะเรียนรู้ เริ่มต้นจากการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผ่านการฝึกอบรม เพื่อลดช่องว่างระหว่างช่วงวัย และเตรียมความพร้อมเบื้องต้นให้กับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีก่อนปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2. ระยะพัฒนา โดยสมรรถนะดิจิทัลทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนในการจัดการข้อมูลและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพทำหน้าที่เป็นตัวกำกับเพื่อรักษาความถูกต้องและความโปร่งใสภายใต้วิจารณญาณ และสมรรถนะส่วนบุคคลทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงในการนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อสื่อสารกับผู้บริหาร

3. ระยะผลลัพธ์ การเปลี่ยนสมรรถนะที่บูรณาการแล้วไปสู่ผลลัพธ์ในการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีด้านต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ และเวลา ส่งผลให้บทบาทผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเปลี่ยนจากผู้บันทึกข้อมูลไปสู่การเป็นคู่คิดเชิงกลยุทธ์ที่สร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1:

1.1 ผลของสมรรถนะด้านดิจิทัลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากการศึกษาพบว่า วิชาชีพบัญชีไทยกำลังเผชิญการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลอย่างชัดเจน โดยสมรรถนะด้านดิจิทัลมีผลต่อประสิทธิภาพงานบัญชีและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ (Al-Okaily et al., 2023; Grosu et al., 2023) เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยและอาเซียน พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทยมีระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเกิดใหม่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง แต่ยังขาดความพร้อมในการนำเทคโนโลยีเกิดใหม่ไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย (ASEAN Federation of Accountants, 2023) สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังมีช่องว่างระหว่างการรับรู้และการปฏิบัติงานจริง เนื่องจากอยู่ช่วงที่กำลังเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจดิจิทัล จึงยังคงต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบาย และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศ ควบคู่ไปกับพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลเพื่อยกระดับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สนับสนุนงานบัญชี แม้ยังมีกังวลในความมั่นคงทางวิชาชีพ แต่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังไม่สามารถทดแทนวิจารณญาณทางวิชาชีพได้ทั้งหมด เนื่องจากยังขาดความเข้าใจบริบททางสังคมและจริยธรรมที่ซับซ้อน สมรรถนะดิจิทัลที่แท้จริงจึงไม่ใช่การแข่งขันกับเทคโนโลยี แต่เป็นการใช้เทคโนโลยีร่วมกับการกำกับ ควบคุม และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณของมนุษย์ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา (Chartered Global Management Accountant, 2019; ดลฤดี ใต้เวชศาสตร์, 2560; ปรัชญา วงศ์วารี, 2566)

สมรรถนะด้านดิจิทัลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะด้านสารสนเทศ และทักษะชีวิต มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนกัน โดยงานวิจัยครั้งนี้พบว่า ทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงทักษะทั้งหมดให้เกิดผลลัพธ์เชิงประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม ทักษะการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ช่วยทำหน้าที่แปลงข้อมูลตัวเลขทางการเงินให้เป็นภาษาธุรกิจที่เข้าใจง่ายสำหรับผู้บริหาร และยกระดับบทบาทของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในฐานะคู่คิดทางธุรกิจ ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารและจัดรายงานการเงินที่สามารถนำไปใช้พัฒนาต่อยอดกลยุทธ์ทางธุรกิจ (วสันต์ เกิดสวัสดิ์ และคณะ, 2567; Chartered Global Management Accountant, 2019; ปรัชญา วงศ์วารี, 2566)

1.2 ผลของสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชีต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากการศึกษาพบว่า สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี โดยเฉพาะด้านจรรยาบรรณ ด้านความเที่ยงธรรม ความโปร่งใส และความซื่อสัตย์ มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพงานบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ สมรรถนะทางวิชาชีพเป็นรากฐานสำคัญในการบริหารและมีส่วนสนับสนุนให้ธุรกิจเติบโตอย่างยั่งยืน จึงเป็นมากกว่าข้อบังคับในการกำกับดูแลทางวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องยึดหลักความเป็นพลเมืองดิจิทัล เนื่องจากรูปแบบการปฏิบัติงานจำนวนมากย้ายเข้าสู่ระบบออนไลน์ จึงต้องใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคุมการใช้ข้อมูลตามมาตรฐานวิชาชีพ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรับผิดชอบและมีวิจารณญาณ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการกำกับดูแลสมรรถนะทางวิชาชีพ พบว่าองค์กรวิชาชีพระดับสากลได้ให้ความสำคัญกับสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลเป็นอย่างมาก โดยกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ มีนโยบายการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านจรรยาบรรณอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษามาตรฐานการปฏิบัติงาน (International Federation of Accountants, 2025)

ความอยู่รอดและความยั่งยืนทางธุรกิจมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี โดยเฉพาะในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ต้องรับมือกับความผันผวนทางเศรษฐกิจและความซับซ้อนทางกฎหมาย หากผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจัดทำรายงานข้อมูลทางการเงินที่มีคุณภาพและเชื่อถือได้ ย่อมส่งผลให้ธุรกิจเข้าถึงแหล่งทุนได้ง่ายขึ้น ผลักดันให้ธุรกิจเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง สามารถยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และเสริมธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของธุรกิจในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาศิริ เล็ดรอด และอุดม สมบูรณ์ผล (2567) พบว่า การยึดหลักความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และความโปร่งใสเป็นกรอบการดำเนินธุรกิจที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ โดยเป็นกลไกสำคัญในการลดความเสี่ยงจากความผิดพลาด และเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงิน ส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนและความยั่งยืนของธุรกิจ (สิริพร กรรณศร และ ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล, 2564; สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2567)

1.3 ผลของสมรรถนะส่วนบุคคลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

สมรรถนะส่วนบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสำเร็จและความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ในปัจจุบันผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไม่ใช่ศูนย์กลางของงานบัญชีทั้งหมด เนื่องจากระบบบัญชีถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ระบบอัตโนมัติ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบบัญชีบนคลาวด์ (Cloud Accounting) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจึงต้องเพิ่มความมั่นคงทางวิชาชีพด้วยการสร้างคุณค่าในตนเองที่เหนือกว่าปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยอาศัยสมรรถนะส่วนบุคคล ได้แก่ ทักษะทางปัญญา และทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจและองค์กร อันเป็นคุณลักษณะที่ตลาดแรงงานต้องการ เพื่อรับมือกับมาตรฐานใหม่และสร้างความแตกต่างที่ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ ในการต่อยอดเสริมคุณค่าทางธุรกิจ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และเพิ่มความมั่นคงในวิชาชีพ

ทักษะทางปัญญาช่วยให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้ดีขึ้น จึงเป็นเกราะป้องกันสำคัญจากการถูกแทนที่โดยปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเป็นฐานในการขยายบทบาทสู่การเป็นคู่คิดทางธุรกิจ (Grosu et al., 2023) ในขณะเดียวกัน ทักษะการบริหารจัดการธุรกิจและองค์กรช่วยยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ทันเวลาที่กำหนด ประยุกต์ใช้ทักษะการบริหารมนุษย์ในการสร้างแรงจูงใจและพัฒนาผู้อื่น และการนำเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ (นภาศิริ เล็ดรอด และอุดม สมบูรณ์ผล, 2567) ดังนั้น สมรรถนะส่วนบุคคลจึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงความรู้ทางเทคนิคกับการปฏิบัติงานจริง และช่วยเสริมความอยู่รอดของ SMEs ในระยะยาว (Gusc et al., 2022)

2. อภิปรายผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 2: การพัฒนาสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมทางบัญชี ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ควรพัฒนาแบบบูรณาการองค์รวม ระหว่างสมรรถนะด้านดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพ และสมรรถนะส่วนบุคคล มากกว่าการพัฒนาแยกส่วน เนื่องจากบทบาทของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในยุคดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการบันทึกรายการ แต่ต้องสามารถใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานด้านบัญชี แต่ก็เพิ่มความเสี่ยงที่จะกลายเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีทักษะไม่เพียงพอ ดังนั้นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชียังคงต้องเตรียมความพร้อมและทางรอดโดยการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

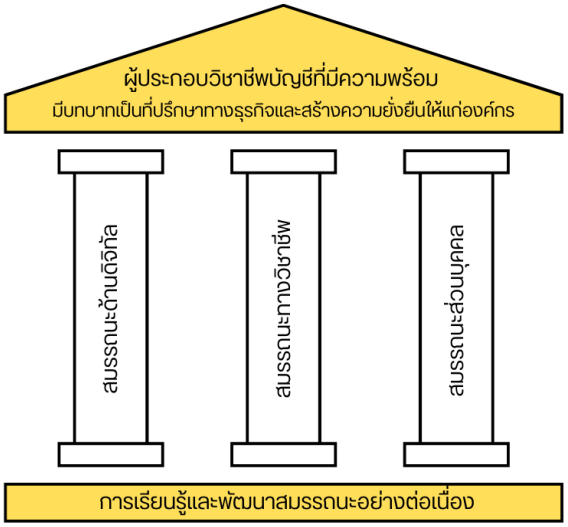
สอดคล้องกับ วิรัลพัชร นันทินบัณฑิต และมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2564) อธิบายว่า การพัฒนาความรู้และทักษะนับว่าเป็นการลงทุนที่มีผลในระยะยาว ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรยึดหลักทุนมนุษย์ โดยนำทุนที่มีอยู่ในตัวเอง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ มารวมเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นศักยภาพและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับ

Oyewobi และ Adeyemi (2024) กล่าวว่า ควรพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนบทบาทจากผู้บันทึกข้อมูลเป็นนักวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงและความมั่นคงทางวิชาชีพในระยะยาว สอดคล้องกับ ชาคริยา ปรีเปรม และ ดารณี เอื้อชนะจิต (2566) กล่าวว่า ควรพัฒนาสมรรถนะแบบบูรณาการ ทั้งสมรรถนะหลัก สมรรถนะตามสายงาน และสมรรถนะเชิงหน้าที่ควบคู่กันไป ทั้งนี้ ควรตระหนักในบทบาทของตนเองในฐานะผู้สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ธุรกิจในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

โดยสรุป การพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสมกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลควรบูรณาการ ความรู้ ทักษะ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเปลี่ยนบทบาทผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสู่การเป็นคู่คิดทางธุรกิจที่สร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันที่ยั่งยืนให้แก่องค์กร

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้นำไปสู่การพัฒนา “แบบจำลองการบูรณาการสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชีแบบองค์รวม” ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชีแบบองค์รวม

1. การเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง (รากฐาน): ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องเปิดรับการเปลี่ยนแปลงและเสริมสร้างความรู้ใหม่อย่างสม่ำเสมอ เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับความมั่นคงและการปรับตัวในระยะยาว

2. สมรรถนะสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (สามเสาหลัก): จำเป็นต้องมีสมรรถนะครบทั้ง 3 ด้าน เพื่อเกิดความสมดุลในการปฏิบัติงาน ได้แก่:

2.1 สมรรถนะด้านดิจิทัล (เสาซ้าย): เพิ่มความพร้อมและศักยภาพ ครอบคลุมทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ การจัดการและใช้ประโยชน์จากข้อมูล ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 สมรรถนะทางวิชาชีพ (เสากลาง): สร้างความน่าเชื่อถือตามมาตรฐานวิชาชีพ สะท้อนผ่านคุณค่าความซื่อสัตย์สุจริต ความเที่ยงธรรม และความโปร่งใส

2.3 สมรรถนะส่วนบุคคล (เสาขวา): เชื่อมโยงศักยภาพไปสู่การขับเคลื่อนธุรกิจ เน้นทักษะทางปัญญาและการบริหารจัดการธุรกิจและองค์กร

3. ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีความพร้อม (หลังคา): เป็นผลลัพธ์ของการบูรณาการสมรรถนะบนฐานการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนแก่องค์กรในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

โดยสรุป สมรรถนะด้านดิจิทัล สมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี สมรรถนะส่วนบุคคล และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทำงานเสริมแรงซึ่งกันและกันบนฐานเดียวกัน ทำให้เกิดผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพ มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาทางธุรกิจ และส่งเสริมความยั่งยืนขององค์กรในบริบทเศรษฐกิจดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านสมรรถนะด้านดิจิทัล: ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและแพลตฟอร์มกลางเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลและส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างเหมาะสม ภายใต้นโยบายรักษาความปลอดภัยข้อมูล เพื่อยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันในยุคดิจิทัล

1.2 ด้านสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี: ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรยึดมั่นในจรรยาบรรณ ความเที่ยงธรรม และความโปร่งใสเพื่อเป็นรากฐานสู่ความยั่งยืน และสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ควรเร่งกำหนดระเบียบและมาตรฐานที่ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลควบคู่กับจรรยาบรรณเพื่อป้องกันความเสี่ยงและรักษาความน่าเชื่อถือของวิชาชีพ

1.3 ด้านสมรรถนะส่วนบุคคล: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบันการศึกษาและองค์กรธุรกิจ ควรเร่งวางแผนพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีผ่านหลักสูตรฝึกอบรมที่ครอบคลุมทักษะพื้นฐานและขั้นสูง โดยมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าทางวิชาชีพในมิติที่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ไม่สามารถทดแทนได้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มธุรกิจบริการกับภาคการผลิตหรือธุรกิจออนไลน์ และขยายพื้นที่ไปยังภูมิภาคอื่นเพื่อให้เห็นความแตกต่างเชิงบริบท

2.2 ควรเน้นศึกษาผลกระทบของเทคโนโลยีอุบัติใหม่ เช่น บล็อกเชน (Blockchain) ต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ ความโปร่งใส และความปลอดภัยของข้อมูลทางการเงิน

2.3 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึกหรือการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 ควรรวมตัวแปรควบคุม ที่เกี่ยวข้องเข้าไว้ในโมเดลการวิเคราะห์ด้วย เช่น ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และตำแหน่งงาน เพื่อลดอคติจากตัวแปรที่ละเลย และช่วยให้การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะองค์รวมกับประสิทธิภาพทางบัญชีมีความแม่นยำและน่าเชื่อถือในเชิงสถิติมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กองกำกับบัญชีธุรกิจ. (2567). *สถิติข้อมูลผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทั่วประเทศ ประจำปี 2567*. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. สืบค้นจาก https://www.dbd.go.th/news/4120022568

ชาคริยา ปรีเปรม, และ ดารณี เอื้อชนะจิต. (2566). คุณลักษณะและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 6*(2), 531–547. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/SSRUJPD/article/view/266710

ดลฤดี ใต้เวชศาสตร์. (2560). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการรายงานทางการบัญชีและผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. *RMUTT Global Business and Economics Review*, *12*(2), 137–158. สืบค้นจาก https://so03.tci-thaijo.org/index.php/RMUTT-Gber/article/view/241929

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). *ปลดล็อก SMEs ไทย ปรับตัวอย่างไรให้เติบโต (Policy Paper)*. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/researchandpublications/research/discussionpaperandpolicypaper/dp201903SMEs_paper.pdf

นภาศิริ เล็ดรอด, และ อุดม สมบูรณ์ผล. (2567). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความสามารถทางการบัญชี ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้จัดการฝ่ายบัญชีที่ส่งผลต่อความสำเร็จของบริษัทมหาชนในอุตสาหกรรมการผลิต. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 9*(5), 110–122. สืบค้นจาก https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/271176/187211

ปรัชญา วงศ์วารี. (2566). *การพัฒนาสำนักงานบัญชีคุณภาพเป็นสำนักงานบัญชีดิจิทัลในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสยาม.

วสันต์ เกิดสวัสดิ์, สหพัฒน์ หอมจันทร์, และ กันต์ฐมณีญา นฤโฆษกิตติกีรติ. (2567). ปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา, 3*(2), 31–50. สืบค้นจาก https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JIREI/article/view/4327

วิจารณ์ พานิช. (2555). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสยามกัมมาจล.

วิรัลพัชร นันทินบัณฑิต และ มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2564). การพัฒนาทุนมนุษย์ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล. *วารสารศิลปการจัดการ, 5*(3), 631–644. สืบค้นจาก https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/250073

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2567). *ข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2567*. สืบค้นจาก https://www.tfac.or.th/Article/Detail/180687

สิริพร กรรณศร, และ ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล. (2564). คุณค่าทางวิชาชีพและจรรยาบรรณที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในเขตภาคกลาง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 15*(2), 1–18. สืบค้นจาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/article/view/251630

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2566). *รายงานประจำปี 2566*. สืบค้นจาก https://www.etda.or.th/th/about-etda/etda-project/etda-annual-report.aspx

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2567). *รายงานสถานการณ์ MSME ไตรมาส 2/2567*. สืบค้นจาก https://www.sme.go.th

สุจิรา สาหา. (2564). การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 15*(3), 154–164. สืบค้นจาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/256480/172996

Al-Okaily, M., Alghazzawi, R., Alkhwaldi, A. F., & Al-Okaily, A. (2023). The effect of digital accounting systems on the decision-making quality in the banking industry sector: A mediated-moderated model. Global Knowledge, *Memory and Communication, 72*(8/9), 882–901. https://doi.org/10.1108/GKMC-01-2022-0015

ASEAN Federation of Accountants. (2023). *Technology adoption by the accountancy profession in ASEAN countries* (AFA Research Report). Retrieved from http://www.afa-accountants.org/files/2023%20AFA%20Research%20Report_01.Professional%20Report%20FINAL.pdf

Boyatzis, R. E. (1982). *The competent manager: A model for effective performance*. John Wiley & Sons.

Chartered Global Management Accountant. (2019). *Business models concepts: CGMA white paper.* Retrieved from https://www.aicpa-cima.com/resources/download/business-models-concepts-cgma-white-paper

Grosu, V., Cosmulese, C. G., Socoliuc, M., Ciubotariu, M. S., & Mihaila, S. (2023). Testing accountants' perceptions of the digitization of the profession and profiling the future professional. *Technological Forecasting and Social Change, 193,* Article 122630. https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122630

Gusc, J., Bosma, P., Jarka, S., & Biernat-Jarka, A. (2022). The big data, artificial intelligence, and blockchain in true cost accounting for energy transition in Europe. *Energies*, *15*(3), Article 1089. https://doi.org/10.3390/en15031089

International Federation of Accountants. (2025). *International education standards*. Retrieved from https://www.ifac.org

Oyewobi, I. A., & Adeyemi, O. L. (2024). Cloud-based accounting information systems and financial reporting quality of listed information and communication technology firms in Nigeria. *Journal of Economics, Finance and Management Studies*, *7*(4), 1845-1855. https://doi.org/10.47191/jefms/v7-i4-32

Petersen, E., & Plowman, E. G. (1953). *Business organization and management* (3rd ed.). Richard D. Irwin.

Satjawisate, S., Suriyapaiboonwattana, K., Saramolee, A., & Hone, K. (2025). Digital competencies for a FinTech-driven accounting profession: *A systematic literature review. Informatics*, *12*(4), Article 121. https://doi.org/10.3390/informatics12040121

Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis.* (2nd ed.). New York: Harper and Row.